

Uuring “Karjäärispetsialistide professionaalne areng: vajadused ja võimalused”

UURINGU FOOKUS

- ◆ Milliseid teadmisi ja oskusi vajavad oma tööks karjääriteenuseid osutavad spetsialistid?
- ◆ Kuivõrd katavad neid vajadusi olemasolevad võimalused tasemeõppes ja täienduskoolituses?

MÕISTED

Karjääriteenused

- ◆ karjäärinõustamine
- ◆ karjääriinfo vahendamine
- ◆ karjääriõpe

Karjäärispetsialist

on inimestele abiks karjääri kujundamisega seotud eesmärkide seadmisel, oskuste arendamisel ja otsuste langetamisel.

METOODIKA

- ◆ Dokumendianalüüs
- ◆ Juhtrühma kohtumised
- ◆ Intervjuud
 - ▶ Üld- ja kutseõppeasutuste spetsialistid
 - ▶ Täienduskoolitusasutused ja kõrgkoolid
 - ▶ Töötukassa karjäärinõustajad, koolijuhtide ja karjäärispetsialistide ühendused, Kutsekoda, HTM

PEAMISED TULEMUSED

- ▶ Võrreldes varasemate uuringutega on karjäärispetsialistide vajadused ja võimalused sarnased.
- ▶ Karjäärivaldkond Eestis on professionaliseerumas: karjäärispetsialistide kutse, aktiivne erialaliit kutseandjana, seotud haridustrategia eesmärkidega.
- ▶ Samas puudu: süsteemne lähenemine, mis toetaks spetsialisti arengut järjepidevalt alustajast kuni kogunud eksperdi tasemeni, terviklik tasemeõpe jne.
- ▶ Kutsesüsteemi reform: karjäärivaldkonna professionaliseerumise üks oluline alustala on kutsesüsteem, kuid karjäärispetsialisti kutse andmise võimalused aastast 2028 edasi on teadmata.

KARJÄÄRISPETSIALISTIDE VÕIMALIKUD PROFIILID EESMÄRGI JÄRGI

Ei määratle end karjäärispetsialistina

Tööülesanded sisaldavad tegevusi, mis eeldavad karjäärispetsialisti kompetentside omandamist.

“Algaja”

Soovib alustada tööd karjäärivaldkonnas.

“Praktik”

Tegutseb karjäärispetsialistina, soovib end täiendada.

“Ekspert”

Valmis juhendama teisi, soovib jätkuvat enesearengut.

KARJÄÄRISPETSIALISTIDE VAJADUSED & TAKISTUSED

- ◆ Karjäärispetsialistide tööülesannete paljusus ja töö intensiivsus.
- ◆ Tööandja peab enesetäiendamist oluliseks, aga töökorraldus ei toeta selleks aja võtmist.
- ◆ Puudub terviklik tasemeõpe ja täiendõppesüsteem.
- ◆ Kohati aegunud ja raskesti leitavad õppematerjalid.
- ◆ Töö- ja õppimisvõimaluste info muutub kiiresti, raske end kursis hoida (sh haridusreformid, tehisaru tulek).
- ◆ Karjäärispetsialistid väga erineva motivatsiooni ja ettevalmistusega = keeruline arendus- ja õppevõimalusi luua.
- ◆ Nii baaskoolituse kui ka mikrokaadi omandajad ei otsi või ei leia praktikavõimalusi = vähem kasu õppest.
- ◆ Võrgustik ja üksteiselt õppimine = oluline, aga kõigile pole kättesaadav.
- ◆ Tahetakse kogenumate spetsialistide tuge mentorlust, juhitud refleksiooni ja teistelt õppimise võimalusi, samas alati ei kasutata pakutud võimalusi.

MILLISEID KARJÄÄRI-SPETSIALISTI KOMPETENTSE EELKÕIGE ARENDADA?

- ▶ Suhtlemis- ja nõustamisoskus
- ▶ Keeruliste juhtumite käsitlemise oskus
- ▶ Refleksiooni ja eneseanalüüsi toetamise võimekus
- ▶ Karjääriinfo ja tööturutrendide tundmine
- ▶ Digipädevused (sh tehisaru teadlik kasutamine)

VÕIMALUSED

LAHENDUSED & ETTEPANEKUD

- ◆ Tervikliku koolitusmudeli loomine: baaskoolitus ja edasiõppimise kursused, supervisioon, kovichioon, õpiränne, tasemeõppe võimaluste laiendamine, mikrokaadid, praktika.
- ◆ Õpetajate, tugispetsialistide, koolijuhtide, personali-spetsialistide õppekavadesse ja täiendkoolitusse neile vajalike karjäärispetsialisti kutsestandardis esile toodud kompetentside lisamine.
- ◆ KNÜ kodulehel materjalipanga korrastamine ja edasiarendamine.
- ◆ Mikrokvalifikatsioonide süsteem, mis võimaldab puuduvate kompetentside järgi komplekteerida sobiva õpitee.
- ◆ Stipendiumid karjäärispetsialisti väljaõppeks välismaal.

VÄLJAKUTSED JA LAHENDUSED: ÜLD- JA KUTSEHARIDUS

● Üldharidus- ja kutsekoolide võimekus ja tase karjääripädevuste toetamisel on väga erinev, tihti kipuvad tegevused olema juhuslikud.

● Riigi ootus koolidele = süsteemsem lähenemine karjääriteenuste pakkumisele, sh karjääriteenuste korralduskavast lähtumine.

VÄLJAKUTSE

Karjäärikoordinaatoritele pole eraldi väljaõpet.

Aineõpetajatel raske siduda karjääriteemasid ainetundidega.

Arenguvestlustes karjäärivalikute toetamine keeruline.

Napib aega ja motivatsiooni mahukatel koolitustel osalemiseks.

Õpilaste karjääripädevuse toetamine on väga ebaühtlane.

Algajatel karjääriõpetuse õpetajatel on raske orienteeruda olemasolevates õppematerjalides.

LAHENDUS

Ülikoolides mikroraad, kohalikes võrgustikes õpiampsud.

Kooli ainesektsioonides ühiselt materjalide välja töötamine. Riiklikult heade näidete kogumine ja jagamine. Õpetaja tasemeõppes fookusteema.

Arenguvestluse läbiviimise juhendmaterjalidesse ja koolitustesse lisada karjääri teemade käsitlemine, näidisküsimused jne.

Koolitusformaadid, kus üks spetsialist saab tööriistad ja teadmised, mida kolleegidele edasi anda sisekoolitustel.

Kasutada rohkem kooliüleseid juhendmaterjale ja praktikate ühist väljatöötamist.

Nn stardipaketid, kus on algajale soovitatud 2–3 põhilist juhendmaterjali, millest alustada. Karjääriõpetuse õpetaja valikmoodul tasemeõppes.

VAJA ON SÜSTEEMSEID MUUTUSI

- ▶ III kooliaste = õppekavas vähem teoreetilist õpet, rohkem sotsiaalsete oskuste, karjääripädevuse arendamise ning praktilise töökogemuse saamise võimalusi (vt Soome, Taani).
- ▶ Riiklikult vähendada haridustöötajatele pandud kohustusi ning mõtestada ümber, milline on nende tehtud töö edukuse näitaja.

KÕIGE OLULISEMAD RAHASTUSVALDKONNAD

- ◆ Karjäärikoordinaatori ametikoht (koolis/KOV-i tugiteenuste keskuses)
- ◆ Karjäärispetsialistidele tasemeõppe võimaluste loomine
- ◆ Töötukassalt koolidele pakutavaid karjääriteenuseid piisavas mahus
- ◆ Õppekäigud tööandjatega tutvumiseks („Karjääriranits“)

KOMPETENTSIDE ARENDAMINE: ÜLD- JA KUTSEHARIDUS

VUNDAMENT: Karjääriteenuste plaani koostamine ja rollide kokkuleppimine haridusasutuses.

Milliseid spetsialistide kompetentse peaks eelkõige arendama?

Kooli juhtkond, KOV-i haridus-spetsialistid ja -juhud

- Tervikliku karjääriteenuste süsteemi kujundamine, seire ja juhtimine
- Õppekava arendamine ja lõimingu juhtimine
- Koostöömudelite juhtimine

Klassijuhataja/mentor (kutsehariduses praktika koordinaator ja rühmajuhendaja)

- Õpilaste refleksiooni suunamine: kogemuste mõtestamine (nt töövarjupäevad, külastused, vabatahtlik töö)
- Õppija eneseanalüüsi toetamine: tugevused, huvid, valikud
- Karjääriinfo valdamine: ajakohased teadmised töö- ja õpivõimalustest
- Arenguvestluste läbiviimine: õppija toetamine valikute tegemisel

Karjääriteenuste korraldamise eest vastutaja, karjäärikordinaator

- Karjääriinfo valdamine: ajakohased teadmised töö- ja õpivõimalustest
- Võrgustikutöö: koostöö koolide, tööandjate, tugiorganisatsioonidega jne
- Karjääriteenuste koordineerimine: tegevuste planeerimine, erinevate osapoolte kaasamine

Aine-, kutse- ja karjääriõpetuse õpetaja

- Aine sisu seostamine tööeluga: eluliste näidete toomine, seoste loomine ametite ja oskustega
- Õpilaste karjääripädevuste (sh eneseanalüüsi- ja tulevikuoskused) arendamine ainetundides
- Karjääriinfo tundmine: teadmised õppimisvõimalustest, ametitest ja haridusteedest

**ÕPILASE
KARJÄÄRIPÄDEVUSE
ARENDAMINE**

Tugispetsialistid (ja õpilasnõustajad ning haridusliku erivajadusega õpilaste õppe koordinaatorid, HEVKO-d)

- Teadlikkus, kuidas nende töö seostub karjäärivalikutega, võrgustiku teadlik arendamine
- Parem orienteerumine karjääriteenustes ja karjääriinfo vahendamine
- Sotsiaalpedagoogidel ja (kooli)-psühholoogidel: karjäärinõustamise erinevus psühhosotsiaalsest nõustamisest

Kõigi puhul oluline

- Lai silmaring ning lähtumine õpilase eelistustest ja oskustest, mitte stereotüüpidest
- Olla ise eeskujuks oma oskuste ja suhtumisega

Väljaande avaldamist rahastab Euroopa Liit Erasmus+ Euroguidance Eesti vahenditest. Avaldatud seisukohad ja arvamused on ainult autorite omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu või Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendus-ameti (EACEA) seisukohti ja arvamusi. Euroopa Liit ega EACEA nende eest ei vastuta.

HARIDUS- JA NOORTEAMET

erasmus+ ja
euroopa solidaarsus-
korpuse agentuur

Kaasrahanud
Euroopa Liit

euro | guidance

STORIES FOR IMPACT